

KÜLTÜR TURİZMİNİN KORUNMASI VE GELİŞTİRİLMESİNDE YEREL HALKIN ALGISININ BELİRLENMESİ: NEMRUT DAĞI MİLLİ PARKI BÖLGESİNDEKİ YEREL HALK ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

DETECTING THE PERCEPTION OF LOCAL PEOPLE IN PROTECTION AND DEVELOPMENT OF CULTURAL TOURISM: A STUDY ON LOCAL PEOPLE IN MOUNT NEMRUT NATIONAL PARK AREA

İbrahim GİRİTLİOĞLU*

Ebru SÖNMEZ**

Öz

Yapılan bu araştırmanın amacını, Nemrut Dağı Milli Parkı Bölgesi'nde yaşayan yöre halkının bölgedeki kültür turizminin korunması ve geliştirilmesine ilişkin algısının belirlenmesi ve yerel halkın bireysel özellikleri ile bölge turizminin ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel faktörleri arasındaki farklılıkların değerlendirilmesi oluşturmaktadır. Araştırma 2017 yılının Ekim- Aralık ayları arasında Adıyaman ili Nemrut Dağı Milli Parkı Bölgesi'nde yaşayan 500 yerel halk üzerinde, anket uygulaması ile gerçekleştirilmiştir. Anket uygulaması sonucunda elde edilen verilerin analizi yapılarak aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmış ve verilerin gruplandırılmasında faktör analizinden yararlanılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda yerel halkın Nemrut Dağı Milli Parkı Bölgesi'ndeki kültür turizminin korunması ve geliştirilmesine ilişkin algı ve tutumlarının genel olarak "olumlu" olduğu tespit edilirken, konuya yönelik düşüncelerinde bireysel özelliklerine göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Alternatif Turizm, Kültür Turizmi, Yerel Halk, Nemrut Dağı Milli Parkı, Adıyaman.

Abstract

The aim of this research is to detect the perception of local people living in Mount Nemrut National Park Area towards the protection and development of cultural tourism in the area and to identify differences among individual characteristics of local people with economic, sociocultural and environmental factors of area tourism. The survey form prepared for this purpose was applied to 500 local people living in Adıyaman city Mount Nemrut National Park area between October 2017-December 2017, selected with convenience sampling method and with face-to-face interview method. In this context, arithmetic average and standard deviation values were calculated with frequency analysis, factor analysis was used in dimensional classification of the obtained data. As a result of the study, while the perception of local people towards the protection and development of cultural tourism in Mount Nemrut National Park area were generally identified as "positive", it was also identified that they show difference in their ideas towards the subject according to their personal characteristics.

Keywords: Alternative Tourism, Cultural Tourism, Local People, Mount Nemrut National Park, Adıyaman.

1.GİRİŞ

Günümüzde meydana gelen teknolojik yenilikler, ulaştırma, iletişim ve bilgi teknolojisindeki gelişmeler, küresel bir kültür oluşturmakta ve turizm ile kültür birbiriyle iç içe geçen kavramlara dönüşmektedir. Her geçen yıl daha fazla büyüme gösteren dünya turizm pazarı sonucunda, alternatif turizm kavramı ve çeşitleri, pazardan en büyük payı almak isteyen ülkeler açısından daha fazla dikkat çeken bir unsur haline gelmiştir (Kızılıçık, 2016,1).

Zengin bir coğrafyaya sahip olan Türkiye, doğal güzellikleri ve ilk çağlardan günümüze kadar gelen sayısız tarihi ve kültürel değerleriyle kültür turizmi potansiyeli açısından önemli bir yere sahiptir (Akkuş, 2015,2). Kültür turizmi, yerel halkın sahip olduğu, kontrol ettiği ve arzu ettiği; ayrıca sosyo-kültürel ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılayan bir turizm endüstrisi anlamına gelmektedir (Wbaiwa ve Sakuze, 2009,62). Yerel halkın kültür turizmine yönelik yaklaşımı kültür turizminin o bölgedeki gelişim sürecinde doğrudan etki sahibidir. Yerel halkın kültür turizmine olumsuz yaklaşımının bulunduğu, turizm faaliyetlerinin yeterince desteklenmediği bir destinasyonda bu sektörde yeterli gelişmenin sağlanması da söz konusu olmayacaktır (Türker ve Türker, 2014,82).

Türkiye kültür turizmi yönünden oldukça zengin bir ülke konumunda olduğu kadar, Türkiye'deki doğal, kültürel, arkeolojik ve tarihi eser özelliklerinin en güzel örneklerine sahip olan Adıyaman ili de, birçok medeniyete ev sahipliği yaptığı gibi zengin bir kültürel mirasa da sahiptir (Bulut, 2015,1). Ülkemiz sınırları içerisinde yer alan, milli park özelliği taşıyan 40 adet park alanından bir tanesi de Adıyaman sınırları içerisinde yer almaktadır. Nemrut Dağı Milli Parkı olarak bilinen park alanı bilimsel ve estetik

* Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi, giritlioglu@gantep.edu.tr

** Gaziantep Üniversitesi, ebrutoprak02@gmail.com

bakımdan ulusal ve uluslararası ender rastlanan tabii ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip bölge olarak karşımıza çıkmaktadır (T.C. Orman Bakanlığı, 1993,4).

Bu kapsamda yapılan araştırmada alternatif turizm türleri arasında büyük bir öneme sahip olan kültür turizminin korunmasına ve geliştirilmesine yönelik yerel halkın algı ve tutumları konusuna odaklanılacaktır. Bununla birlikte yapılan bu araştırmanın amacını, Yapılan bu araştırmanın amacını, Nemrut Dağı Milli Parkı Bölgesi'nde yaşayan yöre halkının bölgedeki kültür turizminin korunması ve geliştirilmesine ilişkin algı ve tutumlarının belirlenmesi ve yerel halkın bireysel özellikleri ile bölge turizminin ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel faktörleri arasındaki farklılıkların değerlendirilmesi oluşturmaktadır.

2. LİTERATÜR BİLGİSİ

2.1. Alternatif Turizm Kavramının Tanımı

Alternatif turizm terimi, örneğin, eğitim turları, gönüllü seyahat, çiftlik konaklamaları ve eko turizm gibi deneyimlerin yer aldığı küçük ölçekli ve yerel olarak sahip olunan ve kontrol edilen operasyonlar ile karakterize olan turizmi tanımlamak için kullanılır (PrinceandLoanides, 2017,348). Hill'e (2017) göre; alternatif turizm terimi, ev sahibi ve konuğun sosyal değerleri ile uyumlu ve ev sahibi topluluğun ekolojik, ekonomik ve sosyo-kültürel sürdürülebilirliğine duyarlı olduğu, etik düşünülmüş bir turizm biçimini ifade etmektedir.

Alternatif turizm; sosyal ve ekolojik uyumun sağlanması, yerel ve yabancı girişimcilerin işbirliğine ve gelişmesine katkıda bulunması ile yerli malzeme kullanılmasına öncelik verilmesi amaçları güden bir turizm çeşidi olarak adlandırılmaktadır (Sarı, 2007,85). Diğer bir tanıma göre alternatif turizm; doğal, sosyal ve toplumsal değerlerle tutarlı, hem barınanların hem de konukların olumlu ve değerli etkileşiminden yararlanmalarına ve bunu paylaşmalarına izin veren "turizm biçimleri" olarak görülmektedir (Sindiga, 1999,110).

2.2. Kültür Turizmi Kavramının Tanımı

Kültür kavramı, evrensel bir tanıma sahip değildir. Farklı gibi görünen birçok yorumun aslında aynı kavramı vurguladığı görülmektedir. Kültür; çoğunlukla insan yapımı dünya ile yaşadığımız dünya arasındaki ilişki olarak tanımlanmaktadır. Başka bir tanıma göre kültür; ulusların bütün maddi ve manevi değerleri ve varlıkları da dâhil olmak üzere ayırt edici özelliklerinin toplamı anlamına gelmektedir. Kültürel antropolojinin bilimsel tanımına göre kültür, bir toplumun bilgisinin bütünlüğü olup, insan topluluğunun bütünlüğünü ve sağlığını garanti etmektedir (Budjosa vd., 2015,307-308).

Alternatif turizmin bir çeşidi olan kültür turizmi yeni bir form olmayarak geçmişi Antik çağlara dayanmaktadır. Antik çağlardan beri, kültür, seyahat için bir motive aracı olmuştur (Hausmann, 2007, 176). Bu anlamda ilk kez 1980'li yıllarda Avrupa Birliği komisyonunda dile getirilen kültür turizmi en eski alternatif turizm türlerinden biri olarak görülmektedir (Üsküdar, 2012,2).

Son 25 yıldan beri gelişmekte olan bir ana turizm aktivitesi olarak görülen kültür turizmi; katılımcıların, diğer turistlerden farklı nedenlerle seyahat etmeye motive oldukları özel ilgi turizmi şekli olarak tanımlanmaktadır. Aynı zamanda, turistlerin kendi kültür çevrelerinden uzaklaşıp, farklı kültürleri yaşamak amacıyla başka bir destinasyona seyahat etmesi olayıdır (Mckercher vd., 2002,29).

2.3. Kültür Turizminin Korunması ve Geliştirilmesinde Yerel Halkın Önemi

Kültür turizmi doğası gereği, bölgesel farklılıklara göre değişen ve çok boyutlu özelliklere sahip bir alternatif turizm türüdür. Turizm sektöründe oldukça önemli bir gelişim gösteren alternatif turizm çeşitlerinden biri olan kültür turizmi aynı zamanda oldukça kırılgan bir yapı göstermektedir. Çünkü kültür turizminin korunması ve geliştirilmesi yani sürdürülebilirliği için birçok değişkenin birbiriyle bütünleşik olması ve birbirini desteklemesi zorunludur. Bu bütünleşik sistem içerisinde en önemli değişken yerel halk olarak görülmekte ve yerel halkın kültür turizmine ve turiste nasıl baktığı önem taşımaktadır (Alaeddinoğlu, 2008,3).

Kültür turizmi bölgesinde bulunan yerel halkın yaklaşımı, o bölgedeki koruma ve geliştirme sürecinde doğrudan etki sahibidir. Kültür turizmi bölgesinde yerel halkın turizme olumlu yaklaşımının bulunmadığı, turizm faaliyetlerinin yeterince desteklenmediği durumda korumanın ve gelişmenin sağlanması da mümkün olmayacaktır (Türker ve Türker, 2014,82).

Yerel halkın kültür turizmini koruma ve geliştirme konusundaki tepkileri çeşitli nedenlerden dolayı önemlidir. Bu durum özellikle ev sahibi toplumların yaşam kalitesi bakımından önem arz etmektedir. Amacı kâr etmek olan kültür turizmi faaliyetleri sonucunda yaşanan olumsuzluklar, yerel halkın bölgede gerçekleşen turizm gelişmelerini riske atmasına, zarar vermesine ya da sonlandırmasına yol açabilmektedir. Eğer yerel halkın kültür turizminin korunmasına ve geliştirilmesine ilişkin bakış açısı baştan bilinirse

olumsuz sosyal etkiler minimize edilebilir ve bu konudaki alternatifler arttırılabilir (Okuyucu ve Somuncu, 2012,39).

2.4. Adıyaman İlinde Kültür Turizmi Kapsamında Nemrut Dağı Milli Parkı Bölgesi

Tarihi ve doğal değerlerin korunması ve gözetilmesi amacıyla kurulan Nemrut Doğal Milli Parkı, il merkezine 43 km, Kâhta'ya ise 9 km uzaklıkta bulunmaktadır. Aynı zamanda UNESCO Dünya Miras Listesi'ndeki 17 varlığımızdan biridir. Nemrut Doğal Milli Parkı'nın ana kaynak değerini, Nemrut Dağı'ndaki kültürel ve arkeolojik değerler oluşturmaktadır. Park alanı içerisinde milattan önceki ve sonraki I. yüzyıllar arasında, söz konusu bölgede hâkimiyet kuran Kommagene Krallığı döneminden kalma çok sayıda kültürel değer bulunmaktadır. Nemrut Dağı'nın üzerindeki Kommagene Kralı Antiochos'untümülüsü ve dev heykelleri, Arsameia (Eskikale), Kâhta Yenikale, Karakuş Tümülüsü ve Cendere Köprüsü Milli Park içerisinde kalan başlıca kültürel değerleri oluşturmaktadır (Elmastaş, 2008,181).

Sahip olduğu tarihi güzelliklerin yanı sıra dünya üzerinde gündoğumu ve gün batışının en güzel seyredilebildiği yer olması özelliğine sahip olan Nemrut Dağı, her yıl ağırladığı konukları ile ülke turizmini canlandıran bir bölge olarak karşımıza çıkmaktadır. "Dünya Turizm Yazarları ve Gazetecileri Federasyonu" (FİJET) tarafından 2004 yılında Nemrut Dağı Ören Yeri'ne dünyadaki en büyük üstün başarı ödülünden birisi olan "Altın Elma Ödülü" nün verilmesi de bunun göstergesidir (Cebe, 2016, 78- 80).

Nemrut Dağı Milli Parkı'na gelen ziyaretçi sayıları incelendiğinde yerli ve yabancı turist sayısında dalgalanmalar göze çarpmaktadır. Bunun yanı sıra ziyaretçi sayılarında geride bıraktığımız birkaç yılda düzenli bir artış olduğu görülmektedir. Yerli ve yabancı turist sayısında meydana gelen dalgalanmaların nedenleri incelendiğinde özellikle Suriye ve Irak gibi sınır komşusu olduğumuz ülkelerde çıkan iç karışıklıkların, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde görülen terör olaylarının ve ekonomik kaynaklı nedenlerin etkili olduğu söylenebilir (T.C. Kâhta Kaymakamlığı, 2015).

3.YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Yapılan bu araştırmanın amacını, Nemrut Dağı Milli Parkı Bölgesi'nde yaşayan yöre halkının bölgedeki kültür turizminin korunması ve geliştirilmesine ilişkin algısının belirlenmesi ve yerel halkın bireysel özellikleri ile bölge turizminin ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel faktörleri arasındaki farklılıkların değerlendirilmesi oluşturmaktadır. Turizmin gelişmesinde ve sürdürülebilirliğin sağlanmasında önemli bir etki ve rolü olan yerel halkın bakış açısının öğrenilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu tez çalışması ile genel turizm ve kültür turizmi literatürüne önemli katkılar sağlanacağı gibi yapılacak araştırma ile yerel halkın fikirlerinin Adıyaman turizminin gelişiminde ne kadar önemli olduğu vurgulanacaktır.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Yapılan bu araştırmanın evrenini Adıyaman-Kahta ilçesi Nemrut Dağı Milli Parkı Bölgesi'nde yaşayan yerel halk oluşturmaktadır. Bu araştırmanın örneklemi ise Ekim, Kasım ve Aralık ayları içerisinde Adıyaman-Kahta ilçesi Nemrut Dağı Milli Parkı Bölgesi'nde yaşayan 500 yerel halk oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Süreci, Aracı ve Veri Çözümleme Yöntemleri

Pilot uygulama ve ölçümün güvenilirliğinin test edilmesinin ardından 2017 yılının Ekim, Kasım, Aralık aylarında, araştırmanın esas uygulamasına geçilmiş ve son hali verilerek geliştirilen anket formu 550 katılımcı üzerinde uygulanmıştır. Esas uygulama sürecinde, 13 anket formunun iade edilmemesi, 37 anket formunun ise yanlış ve hatalı doldurulmuş olması sebebiyle 500 anket formunun araştırma kapsamında kullanılabilir olduğu görülmüştür. Bu kapsamda söz konusu araştırmanın örneklemi 2017 yılının Ekim, Kasım, Aralık ayları içerisinde Adıyaman İli Nemrut Dağı Milli Parkı Bölgesi'nde yaşayan 500 yerel halk oluşturmaktadır.

3.4. Uygulama Ölçümünün Güvenirliliği

Yerel halkın Nemrut Dağı Milli Parkı Bölgesi'nin korunmasına ilişkin bakış açısını algılamaya yönelik sorularda "Cronbach Alpha" katsayısının çalışma alt boyutu için 0,845, destek alt boyutu için 0,800 olarak hesaplandığı, yerel halkın Nemrut Dağı Milli Parkı Bölgesi'nin geliştirilmesine ilişkin bakış açısını algılamaya yönelik sorularda ise "Cronbach's Alpha" katsayısının 0,977 olarak hesaplandığı görülmüştür.

"Cronbach's Alpha" katsayılarından elde edilen sonuca göre araştırmada kullanılan koruma ve gelişme ölçeklerinin yüksek derecede güvenilir olduğu söylenebilir.

Tablo 1: Esas Uygulama Ölçümüne İlişkin Güvenirlilik Katsayıları

İfadeler	Cronbach's Alpha
Yerel Halkın Nemrut Dağı Milli Parkı Bölgesi'nin Korunmasına İlişkin Bakış Açısını Algılamaya Yönelik Sorular (Destek Alt Boyutu)	0,800
Yerel Halkın Nemrut Dağı Milli Parkı Bölgesi'nin Korunmasına İlişkin Bakış Açısını Algılamaya Yönelik Sorular (Çalışma Alt Boyutu)	0,845
Yerel Halkın Nemrut Dağı Milli Parkı Bölgesi'nin Geliştirilmesine İlişkin Bakış Açısını Algılamaya Yönelik Sorular (Gelişme Alt Boyutu)	0,977

4. BULGULAR

4.1 Yerel Halkın Nemrut Dağı Milli Parkı Bölgesi'ndeki Kültür Turizminin Korunması Ve Geliştirilmesine İlişkin Algı Ve Tutumlarını Oluşturan Boyutların Belirlenmesine Yönelik Bulgular

Nemrut Dağı Milli Parkı Bölgesi'nde yaşayan yerel halkın, bölgedeki kültür turizminin korunması ve geliştirilmesine ilişkin algı ve tutumlarını belirlemek amacıyla yapılan ankette Koruma ve Gelişme adı altında iki ölçek bulunmaktadır. Çalışma kapsamında 17 maddelik Koruma Ölçeği ile 21 maddelik Gelişme Ölçeğine faktör analizi yapılmıştır. Bölgedeki kültür turizminin korunması ve geliştirilmesine ilişkin algı ve tutumlarını oluşturan boyutların belirlenmesinde rotasyona tabi tutulmamış matrisin yorumlanması oldukça güç olduğundan faktör analizinde matris "Varimax" rotasyonuna tabi tutulmuştur. Araştırmanın ilgili bölümüne ait değişkenler arasındaki ilişkiyi en iyi yansıtan en az faktör sayısını belirlemek amacıyla Kaiser Kriteri göz önünde bulundurularak döndürülmemiş temel bileşenler (Principal Components) yöntemi kullanılmıştır. Bölgedeki kültür turizminin korunması ve geliştirilmesine ilişkin algı ve tutumun belirlenmesine yönelik bulgular Tablo 2 ve Tablo 3'de verilmiştir.

İlgili tabloya göre, faktör analizi sonucunda Koruma Ölçeği'nde 2 alt boyut, Gelişme Ölçeği'nde ise tek boyut elde edilmiştir. Elde edilen boyutlar Çalışma Alt Boyutu (10 ifade), Destek Alt Boyutu (7 ifade), Gelişme Boyutu (21 ifade) olarak isimlendirilmiştir. Faktör analizinde ortaya konulan boyutlara ait öz değerler ve toplam açıklanan varyans değerleri verilmiş ve önermelerin faktör yüklerinin 0.341 ile 0,937 arasında değerler aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 2: Koruma Ölçeğine İlişkin Faktör Analizi Sonuçları

Maddeler	Çalışma	Destek
Mevcut yerel yönetimin Nemrut Dağı Milli Parkı çevresine ilişkin altyapı çalışmaları yeterli düzeydedir.	.854	
Kültür ve Turizm Bakanlığı bölgedeki kültür turizmi potansiyelinin artması için yeterli düzeyde çalışmalar yapmaktadır.	.772	
Nemrut Dağı Milli Parkının uluslararası tanınırlığı için yeterli düzeyde çalışmalar yapılmaktadır.	.768	
Mevcut yerel yönetim tarihi yapıların korunmasına yönelik restorasyon faaliyetlerine önem vermektedir.	.702	
Nemrut Dağı Milli Parkı'nda sosyo-kültürel çevre korunmaktadır.	.697	
Bölgedeki yerli ve yabancı yatırımlar kültürel turizmin sürdürülebilirliği açısından yeterli düzeydedir.	.682	
Yerel halk bölgedeki kültür turizminin korunmasına gereken desteği sağlamaktadır.	.591	
Nemrut Dağı Milli Parkı'na kültür turizmini korumak ve geliştirmek amacıyla yeterli yatırımlar yapılmaktadır.	.571	
Nemrut Dağı Milli Parkı bölgesi turizm kalkınma planlarında önemli bir yere sahiptir.	.462	
Nemrut Dağı Milli Parkı'nda fiziksel çevre korunmaktadır.	.373	
Bölgenin fiziksel korunma düzeyi yeterli seviyededir.		.423
Nemrut Dağı Milli Parkı turistik ürüne çevrilmiş bir değerdir.		.885
Yerel halk bu bölgeye gelen ziyaretçilere karşı son derece misafirperverdir.		.879
Turistler Nemrut Dağı Milli Parkı'nı ziyaret ederken çevreye duyarlı davranmaktadır.		.567
Nemrut Dağı Milli Parkı uluslararası düzeyde tanınmaktadır.		.421
Nemrut Dağı Milli Parkı'nda bulunan tarihi eserler yeterince korunmaktadır.		.418
Yerel halk Nemrut Dağı Milli Parkı'nın korunmasına yeterli düzeyde ilgi göstermektedir.		.341
Özdeğer	6.34	1.857
	7	
Açıklanan Varyans	37.3	48.25
	35	7
Alfa Katsayısı	.845	.800

Tablo 3: Gelişme Ölçeğine İlişkin Faktör Analizi Sonuçları

Maddeler	Faktör Yükleri
Kültür turizme yönelik daha fazla işletme açılmalıdır.	,937
Seyahat acentalarına bu bölgeyi daha fazla kültür turizmi odaklı ziyaret etmesini sağlayacak olanaklar sunulmalıdır.	,932
Turist rehberlerinin kültür turizmi alanında uzmanlaşması sağlanmalıdır.	,910
Bölgeye yönelik altyapı çalışmalarına gereken özen gösterilmelidir.	,905
Turizm işletmelerindeki hizmet kalitesi artırılmalıdır.	,895
Nemrut Dağı Milli Parkı Adıyaman turizminin önemli bir parçası olmaya devam ettirilmelidir.	,891
Bölgeye yönelik ulaşım olanakları geliştirilmelidir.	,879
Nemrut Dağı Milli Parkı ulusal ve uluslararası medya tarafından daha fazla gündeme getirilmelidir.	,877
Nemrut Dağı Milli Parkı bölgesinde yenileme ve restorasyona önem verilmelidir.	,877
Adıyaman’da yaşayan yerel halkta turizm bilinci oluşturulmalıdır.	,868
Bölgeye yönelik daha etkili tanıtım çalışmaları yapılmalıdır.	,853
Nemrut Dağı Milli Parkı’nın gelişimi için daha fazla çaba sarf edilmelidir.	,846
Mevcut turizm işletmelerinin kalite düzeyleri iyileştirilmelidir.	,840
Nemrut Dağı Milli Parkı tanıtılırken kültür turizm olguları daha çok ön plana çıkarılmalıdır.	,813
Nemrut Dağı Milli Parkı’nda bulunan heykellerin bakımına ve korunmasına daha çok özen gösterilmelidir.	,811
Bölgenin tanıtımı için daha fazla düzeyde internet pazarlamasına ağırlık verilmelidir.	,803
Turizm alanları kullanıldığında sürdürülebilirlik sağlanmalıdır.	,757
Nemrut Dağı üzerine yapılan ulusal ve uluslararası daha fazla sayıda proje desteklenmelidir.	,738
Kültür ve Turizm Bakanlığı, Nemrut Dağı Milli Parkı bölgesindeki kültür turizm potansiyelini arttırmak için daha fazla çalışma yapmalıdır.	,723
Nemrut Dağı Milli Parkı’na yerli ve yabancı yatırımcılar için çeşitli hibe ve destekler sunulmalıdır.	,707
Nemrut Dağı Milli Parkı’nın gelişimi yerel halk tarafından daha yüksek düzeyde desteklenmelidir.	,626
Özdeğer	14.694
Açıklanan Varyans	69.979
Alfa Katsayısı	,977

4.2 Yerel Halkın Nemrut Dağı Milli Parkı Bölgesinin Kültür Turizmi Kapsamında Korunmasına İlişkin Düşüncelerine Yönelik Bulgular

Bu bölümde yerel halkın Nemrut Dağı Milli Parkı bölgesinin kültür turizmi kapsamında korunmasına ilişkin düşüncelerine yönelik bulgulara yer verilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, öncelikle Koruma Ölçümünün toplam puanına ilişkin en düşük değerler ve en yüksek değerler ile ortalama ve standart sapma değerlerine yer verilmiştir. Bu işlem Destek Alt Boyutu ve Çalışma Alt Boyutu için ve bu alt boyutları oluşturan her bir madde için de yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar incelendiğinde Koruma Ölçümüne ait en düşük değer 1,00, en yüksek değer 4,88, aritmetik ortalamasının ise 2,567 (ss= 0,739) olduğu görülmüştür, Destek ve Çalışma Alt Boyutlarının her ikisinde de en düşük değer 1,00, en yüksek değer ise 5,00 olarak tespit edilmiştir. Ancak Çalışma Alt Boyutunun aritmetik ortalamasının Destek Alt Boyutunun aritmetik ortalamasından 0,068, standart sapmasının ise 0,032 daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Maddeler tek tek incelendiğinde, aritmetik ortalaması en yüksek olan madde $\bar{x} = 3,256$ (ss= 1,32) değeri ile “Turistler Nemrut Dağı Milli Parkı’nu ziyaret ederken çevreye duyarlı davranmaktadır.” maddesi olarak tespit edilmiştir (ss= 1,318). Aritmetik ortalaması en düşük olan madde ise $\bar{x} = 2,262$ (ss= 1,035) değeri ile “Mevcut yerel yönetimin Nemrut Dağı Milli Parkı çevresine ilişkin altyapı çalışmaları yeterli düzeydedir.” Maddesidir.

Tablo 4: Yerel Halkın Nemrut Dağı Milli Parkı Bölgesinin Kültür Turizmi Kapsamında Korunmasına İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	En Düşük Değerler	En Yüksek Değerler	Ort.	Ss
Koruma Ölçümü	1,00	4,88	2,567	,739
Destek Alt Boyutu	1,00	5,00	2,504	,821
Bölgenin fiziksel korunma düzeyi yeterli seviyededir.	1,00	5,00	2,944	,438
Nemrut Dağı Milli Parkı turistik ürüne çevrilmiş bir değerdir.	1,00	5,00	2,462	1,266
Yerel halk bu bölgeye gelen ziyaretçilere karşı son derece misafirperverdir.	1,00	5,00	2,298	1,136
Turistler Nemrut Dağı Milli Parkı'nı ziyaret ederken çevreye duyarlı davranmaktadır.	1,00	5,00	3,256	1,318
Nemrut Dağı Milli Parkı uluslararası düzeyde tanınmaktadır.	1,00	5,00	2,557	1,188
Nemrut Dağı Milli Parkı'nda bulunan tarihi eserler yeterince korunmaktadır.	1,00	5,00	2,456	1,163
Yerel halk Nemrut Dağı Milli Parkı'nın korunmasına yeterli düzeyde ilgi göstermektedir.	1,00	5,00	2,698	1,192
Çalışma Alt Boyutu	1,00	5,00	2,672	,853
Mevcut yerel yönetimin Nemrut Dağı Milli Parkı çevresine ilişkin altyapı çalışmaları yeterli düzeydedir.	1,00	5,00	2,262	1,035
Kültür ve Turizm Bakanlığı bölgedeki kültür turizmi potansiyelinin artması için yeterli düzeyde çalışmalar yapmaktadır.	1,00	5,00	2,318	1,117
Nemrut Dağı Milli Parkı'nın uluslararası tanınırlığı için yeterli düzeyde çalışmalar yapılmaktadır.	1,00	5,00	2,354	1,075
Mevcut yerel yönetim tarihi yapıların korunmasına yönelik restorasyon faaliyetlerine önem vermektedir.	1,00	5,00	2,682	1,258
Nemrut Dağı Milli Parkı'nda sosyo-kültürel çevre korunmaktadır.	1,00	5,00	2,340	1,063
Bölgedeki yerli ve yabancı yatırımlar kültürel turizmin sürdürülebilirliği açısından yeterli düzeye sahiptir.	1,00	5,00	2,318	1,074
Yerel halk bölgedeki kültür turizminin korunmasına gereken desteği sağlamaktadır.	1,00	5,00	2,780	1,256
Nemrut Dağı Milli Parkı'na kültür turizmini korumak ve geliştirmek amacıyla yeterli yatırımlar yapılmaktadır.	1,00	5,00	2,780	1,187
Nemrut Dağı Milli Parkı bölgesi turizm kalkınma planlarında önemli bir yere sahiptir.	1,00	5,00	2,560	1,112
Nemrut Dağı Milli Parkı'nda fiziksel çevre korunmaktadır.	1,00	5,00	2,534	1,125

4.3. Yerel Halkın Nemrut Dağı Milli Parkı Bölgesinin Kültür Turizmi Kapsamında Geliştirilmesine İlişkin Düşüncelerine Yönelik Bulgular

Bu bölümde yerel halkın Nemrut Dağı Milli Parkı Bölgesi'nin kültür turizmi kapsamında geliştirilmesine ilişkin düşüncelerine yönelik bulgulara yer verilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, öncelikle Gelişme Ölçümü'nün toplam puanına ilişkin en düşük değerler, en yüksek değerler, ortalama ve standart sapma değerlerine yer verilmiştir. Bu işlem Gelişme Ölçümü'nü oluşturan her bir madde için de yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar incelendiğinde, Gelişme Ölçümü'ne ait en düşük değer 1,00, en yüksek değer 5,00, aritmetik ortalamasının ise 4,288 (ss= 0,803) olduğu görülmüştür.

Maddeler tek tek incelendiğinde, aritmetik ortalaması en yüksek olan madde 4,424 değeri ile "Nemrut Dağı Milli Parkı'nın gelişimi yerel halk tarafından daha yüksek düzeyde desteklenmelidir." maddesi olarak tespit edilmiştir (ss= 0,882). Aritmetik ortalaması en düşük olan madde ise 4,032 değeri ile "Mevcut turizm işletmelerinin kalite düzeyleri iyileştirilmelidir." maddesidir (ss= 1,162).

Tablo 5: Yerel Halkın Nemrut Dağı Milli Parkı Bölgesinin Kültür Turizmi Kapsamında Geliştirilmesine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	En Düşük Değerler	En Yüksek Değerler	Ort.	Ss
Gelişme Ölçümü	1,00	5,00	4,288	,803
Mevcut turizm işletmelerinin kalite düzeyleri iyileştirilmelidir.	1,00	5,00	4,032	,162
Kültür turizme yönelik daha fazla işletme açılmalıdır.	1,00	5,00	4,176	,979
Turizm işletmelerindeki hizmet kalitesi artırılmalıdır.	1,00	5,00	4,236	,960
Adıyaman'da yaşayan yerel halkta turizm bilinci oluşturulmalıdır.	1,00	5,00	4,254	,982
Turizm alanları kullanıldığında sürdürülebilirlik sağlanmalıdır.	1,00	5,00	4,230	,973
Bölgeye yönelik ulaşım olanakları geliştirilmelidir.	1,00	5,00	4,288	,937
Bölgeye yönelik daha etkili tanıtım çalışmaları yapılmalıdır.	1,00	5,00	4,304	,966
Bölgeye yönelik alt yapı çalışmalarına gereken özen gösterilmelidir.	1,00	5,00	4,278	,933
Nemrut Dağı Milli Parkı'nda bulunan heykellerin bakımına ve korunmasına daha çok özen gösterilmelidir.	1,00	5,00	4,324	,964
Nemrut Dağı Milli Parkı tanıtılırken kültür turizm olguları daha çok ön plana çıkarılmalıdır.	1,00	5,00	4,398	,971
Nemrut Dağı Milli Parkı Adıyaman turizminin önemli bir parçası olmaya devam ettirilmelidir.	1,00	5,00	4,390	,936
Nemrut Dağı Milli Parkı'nın gelişimi için daha fazla çaba sarf edilmelidir.	1,00	5,00	4,342	,933
Nemrut Dağı Milli Parkı'na yerli ve yabancı yatırımcılar için çeşitli hibe ve destekler sunulmalıdır.	1,00	5,00	4,248	1,008
Kültür ve Turizm Bakanlığı Nemrut Dağı Milli Parkı bölgesindeki kültür turizm potansiyelini arttırmak için daha fazla çalışma yapılmalıdır.	1,00	5,00	4,328	,983
Nemrut Dağı Milli Parkı bölgesinde yenileme ve restorasyona önem verilmelidir.	1,00	5,00	4,281	,991
Seyahat acentalarına bu bölgeyi daha fazla kültür turizmi odaklı ziyaret etmesini sağlayacak olanaklar sunulmalıdır.	1,00	5,00	4,260	1,080
Turist rehberlerinin kültür turizmi alanında uzmanlaşması sağlanmalıdır.	1,00	5,00	4,312	,967
Nemrut Dağı Milli Parkı ulusal ve uluslararası medya tarafından daha fazla gündeme getirilmelidir.	1,00	5,00	4,362	,932
Bölgenin tanıtımı için daha fazla düzeyde internet pazarlamasına ağırlık verilmelidir.	1,00	5,00	4,288	,994
Nemrut Dağı üzerine yapılan ulusal ve uluslararası daha fazla sayıda proje desteklenmelidir.	1,00	5,00	4,398	,870
Nemrut Dağı Milli Parkı'nın gelişimi yerel halk tarafından daha yüksek düzeyde desteklenmelidir.	1,00	5,00	4,424	,882

5. SONUÇ VE TARTIŞMA

Yapılan bu araştırmanın amacını, Nemrut Dağı Milli Parkı Bölgesi'nde yaşayan yerel halkın bölgedeki kültür turizminin korunması ve geliştirilmesine ilişkin algısının belirlenmesi ve yerel halkın bireysel özellikleri ile bölge turizminin ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel faktörleri arasındaki farklılıkların tespit edilmesi oluşturmaktadır. Bu çalışmada çeşitli bulgular elde edilmiş olup bu bulgular çeşitli istatistiksel analiz yöntemleri ile analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda ise yerel halkın Nemrut Dağı Milli Parkı Bölgesi'ndeki kültür turizminin korunması ve geliştirilmesine yönelik algı ve tutumlarının genel olarak "olumlu" olduğu tespit edilirken, yerel halkın bölge turizminin korunması ve geliştirilmesine yönelik düşüncelerinde bireysel özelliklerine göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte, Nemrut Dağı Milli Parkı Bölgesi'ndeki kültür turizminin sürdürülebilirliğinin sağlanması açısından yapılması gereken en önemli unsurların başında bölgeye yönelik tanıtım ve reklam faaliyetlerinin artırılması ve bölgedeki ulaşım olanaklarının geliştirilmesi olduğu sonucu tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında Nemrut Dağı Milli Parkı Bölgesi'nde yaşayan yerel halkın bölgedeki kültürel turizmin korunması ve geliştirilmesine ilişkin algı ve tutumlarını belirlemek amacıyla geliştirilen ölçeğin, 38 önerme ve korunmasına ilişkin "Çalışma ve Destek" adı altında iki alt boyut ve geliştirilmesine ilişkin "Gelişme" adı altında tek boyut olarak toplamda 3 boyuttan oluştuğu tespit edilmiştir. Diğer bir ifadeyle Nemrut Dağı Milli Parkı Bölgesi'nde yaşayan yerel halkın bölgedeki kültür turizminin korunması ve geliştirilmesine ilişkin algılarının 3 boyut ve bu boyutlara bağlı 38 önermeden oluştuğu söylenebilir. Çelikkanat (2015) tarafından yöre halkının turizme ilişkin algı ve tutumlarını belirlemek üzere yaptığı çalışmada, yerel halkın algısının 21 maddelik önerme ve 4 boyuttan meydana geldiği tespit edilmiştir.

Yapılan araştırmada yerel halkın Nemrut Dağı Milli Parkı Bölgesi'ndeki kültür turizmi kapsamında korunmasına ilişkin düşüncelerine yönelik algılarını oluşturan boyutlar içerisinde en yüksek ($\bar{x}=2,672$; $ss=0,853$) ortalamaya sahip boyutun "Çalışma Alt Boyutu" olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan araştırmada "Çalışma" ve "Destek" alt boyutlarına ilişkin maddeler tek tek incelendiğinde ortalaması en yüksek ($\bar{x}=3,256$; $ss=1,318$) olan madde "Turistler Nemrut Dağı Milli Parkı'nı ziyaret ederken çevreye duyarlı davranmaktadır." maddesi olarak tespit edilmiştir. Ortalaması en düşük ($\bar{x}=2,262$; $ss=1,015$) olan madde ise "Mevcut yerel yönetimin Nemrut Dağı Milli Parkı çevresine ilişkin alt yapı çalışmaları yeterli düzeydedir." maddesi olarak tespit edilmiştir.

Yapılan araştırmada yerel halkın Nemrut Dağı Milli Parkı Bölgesi'nin kültür turizmi kapsamında geliştirilmesine ilişkin algılarını oluşturan "Gelişme" boyutunun en yüksek ortalaması $\bar{x}=4,288$ olarak tespit edilmiştir. "Gelişme" boyutuna ilişkin maddeler tek tek incelendiğinde ortalaması en yüksek ($\bar{x}=4,424$; $ss=0,882$) olan madde "Nemrut Dağı Milli Parkı'nın gelişimi yerel halk tarafından daha yüksek düzeyde desteklenmelidir." maddesi olarak, ortalaması en düşük ($\bar{x}=4,032$; $ss=1,162$) olan madde ise "Mevcut turizm işletmelerinin kalite düzeyi iyileştirilmelidir." maddesi olarak tespit edilmiştir. Bu maddelerden yola çıkarak da yerel halkın gelişimi algılama düzeylerinin "olumlu" olduğu söylenebilir.

Yerel halkın Nemrut Dağı Milli Parkı Bölgesi'nin korunmasına ilişkin algılamalarına yönelik yapmış olduğumuz araştırma sonucunda; Adıyaman halkının turizm bilincinin gelişmemiş ve Nemrut Dağı Milli Parkı'nın yeterince tanıtılmamış olduğu, tanıtım ve organizasyon eksikliğinin olduğu, bölgenin fiziksel korunma düzeyinin yetersiz olduğu, bölgedeki kültür turizmini korumak ve geliştirmek amacıyla yerli ve yabancı yatırımların yeterli düzeyde olmadığı, aynı zamanda Nemrut Dağı Milli Parkı Bölgesi'nin turizm kalkınma planlarında önemli bir yere sahip olmadığı tespit edilmiştir. Kuşkusuz bir şehirde turizmin korunması ve geliştirilmesi için zayıf görünen yönlerin, yerel yönetimler ve turizmle ilgili diğer paydaşlar tarafından göz önüne alınarak gerekli düzenleme ve değiştirme faaliyetlerinin yapılması ile önemli bir derecede avantaj sağlayacağı söylenebilir.

Bu bilgilerden hareketle, yerel halkın Nemrut Dağı Milli Parkı Bölgesi'ndeki kültür turizminin korunmasına ve geliştirilmesine yönelik tutum ve düşüncesi isimli çalışmada elde edilen bulguların yerli ve yabancı araştırmalara katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Türkiye'de başka il veya ilçeler için de benzer çalışmalar yapılarak sonuçlar karşılaştırılabilir ve elde edilen sonuçlar değerlendirilerek literatüre katkı sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Akkuş, Osman (2015). *Mersin- Aydıncık İlçesi ve Çevresinin Kültür Turizmi Potansiyeli Açısından Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Alaeddinoglu, Faruk (2008). Sivas Kentinde Halkın Turist ve Turizme Bakışı. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, S. 5, s.3.
- Budjoso, Z., David, L., Tözser, A., Kovacs, G., Major-Kathi, V., Uakhitova, G., Katona, P. ve Vasvari, M. (2015). Basis of Heritagization and Cultural Tourism Development. *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, S. 188, s.307.
- Bulut, Elmas (2015). *Gaziantep Turizmi ve Sürdürülebilirlik: Yerel Halk Bakışı Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Cebe, Abdurrahman (2016). *Adıyaman İlinin Turizm Coğrafyası*. Yüksek Lisans Tezi, T.C. Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa.
- Elmastaş, Necmettin (2008). Kâhta Çayı Havzası'nda Arazi Kullanımı, *Coğrafi Bilimler Dergisi*, S. 6, s.159-190.
- Hausmann, Andrea (2007). Cultural Tourism: Marketing Challenges and Opportunities for German Cultural Heritage. *International Journal of Heritage Studies*, S. 13, s.175-176.
- Hill, E. Susan (2017). *Alternative Tourism in Budapest: Class, Culture and Identity in a Postsocialist City*. USA: Lexington Books.
- Kızılıçık, Onur (2016). *Turizme Hizmet Sunan Pastane İşletmelerinde Çalışan Geleneksel Maraş Dondurması Üretim Personelinin Hijyen ve Gıda Güvenliğine İlişkin Bilgi ve Uygulama Düzeyi Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Mbaiwa, E. Joseph. Ve Sakuze, K. Lolly (2009). Cultural Tourism and Livelihood Diversification: The Case of Gewihaba Caves and Xai Xai Village in the Okavango Delta, Batswana. *Journal of Tourism and Cultural Change*, 7(11):62.
- Mckercher, Bob, Ho, P. S. Y., Du Cros, H. ve So-Ming, C. B. (2002). Activities- Based Segmentation of the Cultural Tourism Market. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, S. 12 s.29.
- Okuyucu, Ayşe ve Somuncu, Mehmet (2012). Kültürel Mirasın Korunması ve Turizm Amaçlı Kullanılmasında Yerel Halkın Algı ve Tutumlarının Belirlenmesi: Osmaneli İlçe Merkezi Örneği. *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, S. 4, s.39.
- Prince, Solone ve Loannides, Dimitri (2017). Contextualizing the Complexities of Managing Alternative Tourism at the Community-Level: A Case Study of a Nordic Eco-Village. *Tourism and Management*, S.60, s.348.
- Sarı, Cemali (2007). *Antalya'nın Alternatif Turizm Kaynakları ve Planlanması*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Sindiga, Isaac (1999). Alternative Tourism and Sustainable Development in Kenya. *Journal of Sustainable Tourism*, S.7, s.110.
- T.C. Kâhta Kaymaklığı. (2015). *Kâhta Turizm Brifingi*. Adıyaman.
- T.C. Orman Bakanlığı Milli Parklar Av ve Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü (1993). *Cumhuriyetin 70. Yılında Milli Parklar ve Yaban Hayatı*. Seri no:1, Yayın no:1, Ankara.
- Türker- ÖZALTIN, Gülay ve Türker, Ali (2014). Yerel Halkın Turizme Etkilerini Algılama Düzeyi Turizm Desteğini Nasıl Etkiler: Dalyan Destinasyonu Örneği. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, S. 1, s.82.
- Üsküdar, Şerife (2012). *Eskişehir'in Kültür Turizmi Potansiyeli ve Yerli Turistlerin Buna İlişkin Algıları Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.